

Ruim baan voor haring, steur en zalm in 'Swim, Fish, Swim!'



Angelique Aerts [communicatieadviseur, Natuurmonumenten; a.aerts@natuurmonumenten.nl]

Karsten Reiniers [communicatieadviseur, ARK Natuurontwikkeling; karsten.reiniers@ark.eu]

Onder de rook van Rotterdam ligt één van de grootste en meest indrukwekkende riviermondingen van Europa, het Haringvliet. De Rijn begint in de haarvaten van de Zwitserse Alpen en mondt hier na ruim 1.200 kilometer uit in zee. Deze overgang van zoet rivierwater naar de zoute Noordzee is van nature heel bijzonder, voedselrijk en zeer soortenrijk. Eeuwenlang was deze overgang open. Een obstakelvrije doorgang voor trekvis en één van de belangrijkste toegangspoorten van onze dynamische delta. Totdat in 1970 de delta van Rijn en Maas afgedamd werd met de aanleg van de Haringvlietssluis. Dat zorgde voor de broodnodige bescherming tegen de zee en tegelijkertijd, als bijvangst, voor een handige zoetwatervoorziening voor de Zuid-Hollandse eilanden Goeree en Voorne. Maar al snel bleek dat het desastreuze gevolgen had voor onze oer-Hollandse deltanatuur.

Ecologische gevolgen

Zo zijn er tientallen vissoorten die een deel van hun leven in de zoete rivier doorbrengen en een deel van hun leven in de zoute zee. Voor al deze trekvis vormen de Haringvlietssluis een onneembare vesting. Populaties van deze vissoorten zijn in de voorbije decennia allemaal dramatisch afgenomen. Het voortbestaan van vissen zoals zalm, zeeforel, fint, elft en rivierprik is zelfs onzeker. De steur, een vis die nauwelijks veranderd is sinds zijn voorouders hier al rondzwommen, is inmiddels uit de Rijn verdwenen en er moet hard worden gewerkt om deze oervis weer een kans in Nederlandse wateren te geven.

Landen als Duitsland, Zwitserland, Luxemburg en Frankrijk hebben honderden miljoenen euro's geïnvesteerd om de kwaliteit van rivieren als Rijn en Maas te verbeteren. Op tal van plaatsen zijn stuwen en gemalen visvriendelijk



▲ Het belangrijkste onderdeel van Swim, Fish, Swim! is de interactieve maquette met de trekroute van de verschillende vissen. (Shirley Jaarsma)

gemaakt en is de waterkwaliteit daarom enorm vooruitgegaan. Rijn en Maas zijn nu veel gezonder dan in de jaren tachtig. Nu kijken die landen naar Nederland en vragen ons om de toegang tot en naar zee weer te openen door de voordeur in ieder geval op een kier te zetten. Doen we dat niet, dan zijn al hun investeringen en rivierverbeteringen voor niets geweest.

Op een kier

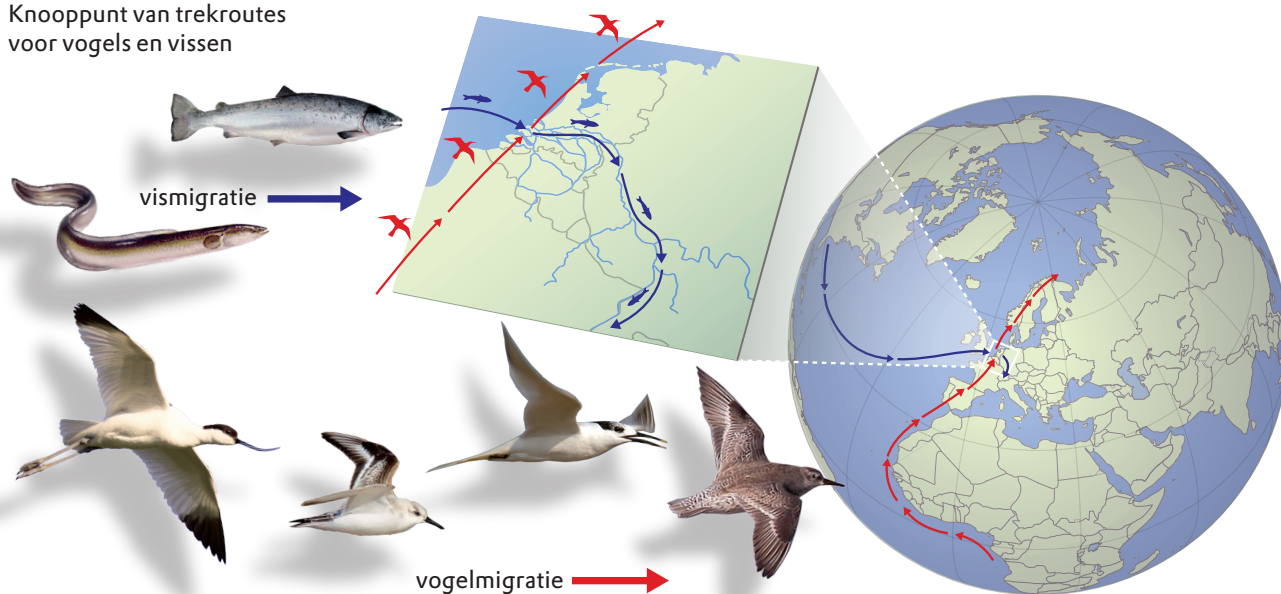
In september 2018 is het gelukkig zo ver. Dan gaan de Haringvlietssluis 'op een kier'. Rivierwater werd natuurlijk altijd al afgevoerd naar de zee, maar Rijkswaterstaat zet vanaf nu ook met vloed een paar schuiven in de dam open. Zo kan er voorzichtig weer

zeewater het Haringvliet op en kan een geleidelijke overgang tussen zoet en zout ontstaan. Vissen krijgen ook weer de kans om te trekken en zich voort te planten. Ontzettend belangrijk, want als onderdeel van een complex ecosysteem dienen ze onder andere als voedsel voor veel visetende vogels die de delta als leefgebied gebruiken of als tussenstop tijdens de vogeltrek bezoeken. Zo heeft het Haringvliet het in zich om weer een belangrijk internationaal kruispunt te vormen voor vissen en vogels met hun trekroutes.

Onder de vlag van het Droomfonds-project Haringvliet hebben ARK Natuurontwikkeling, Natuurmonumenten, Sportvisserij Nederland, Staatsbosbeheer, Vogelbescherming Nederland

De Zuidwestelijke delta op wereldschaal

Knooppunt van trekroutes
voor vogels en vissen



▲ Het Haringvliet is een uniek en internationaal kruispunt van trekvogels en trekvissen in onze eigen delta. (Rene van Asselt)

en het Wereld Natuur Fonds deze verandering de afgelopen jaren voorbereid. De natuur waar de Droomfondspartners aan werken, biedt niet alleen voedsel, rust en broedplekken voor (trek)vissen en -vogels, maar ook volop mogelijkheden voor de mens om te genieten. Het Haringvliet is nog vrij onbekend, maar kent veel mooie plekken. Bezoek bijvoorbeeld eens natuureiland Tiengemetten, midden in het Haringvliet en ervaar de weidse deltanatuur op steenworp afstand van Rotterdam.

Expo

Ook in de stad is de deltanatuur te beleven! Vanuit de samenwerking tussen Natuurmonumenten en het Natuurhistorisch Museum Rotterdam is er begin dit jaar met een aantal partners de expo 'Swim, Fish, Swim!' ontwikkeld. Hierin laten we zien wat de gevolgen zijn van het op een kier zetten van de Haringvlietssluisen. Trekvisser kunnen de sluisen passeren en het Haringvliet wordt weer een internationaal kruispunt van vogels en vissen. Bijzonder aan de interactieve tentoonstelling is dat het museum een aantal mooie trekvisser uit de collectie laat zien, waaronder een jonge zalm die in 1905 uit de Nieuwe Maas werd gevestigd. De expositie en het spel laten zien hoe waterveiligheid en herstel van natuur hand in hand gaan en

hoe de kwaliteit van leven van mens en dier samenhangt. Welkom terug haring, steur en zalm!

Swim, Fish, Swim!, een productie van Haarlemamsterdam, wordt met steun van de Nationale Postcode Loterij mede mogelijk gemaakt door Droomfondspand Haringvliet, het ministerie van Infrastructuur en

Waterstaat, Rijkswaterstaat, ARK Natuurontwikkeling, Natuurmonumenten en het Wereld Natuur Fonds. De expo is in Het Natuurhistorisch te zien tot en met 28 oktober 2018. Daarna gaat de tentoonstelling, net als de trekvisser die het hoofdonderwerp vormen, op reis door Europa. ◀



▲ Jonge zalm gevestigd in de Nieuwe Maas in 1905 (NMR 9979-1826). (Kees Moeliker)